

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Manuale Parochorum, De Plerisque Functionibus, & Obligationibus, ad Parochias, Parochos & Parochianos attinentibus

Engel, Ludwig

Salisburgi

Sect. 12. De Impotentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40922

mentum affinitatis oriri ex copula illicita validè
 contrahat matrimonium cum sanguinea intra
 secundum gradum fœminæ cognitæ conjuncta ?
 Id affirmant nominati DD. apud Dian. p. 10.
tract. 13. ref. 51. Et Adam Burghaber *cent. 20.*
sel. cas. consc. cas. 54. quòd hoc impedimentum
 sit statutum in pœnam delicti, pœna autem non
 contrahatur ab ignorantibus, ex qua ratione e-
 tiam aliqui sustinent, nec impedimentum *crimi-*
nis contrahi ab ignorantibus. Verùm contra-
 ria sententia receptor est teste Burghaber *d. l.*
 & De Dicastillo. *tract. 10. de matrim. disp. 9. n.*
 108. quia hæc impedimenta non sunt puræ pœ-
 næ, sed inhabilitationes personarum ex alijs ju-
 ris causis, in *affinitate* ob reverentiam naturalem
 propinquitatis, in *crimine* autem ad tollendum
 periculum captandæ mortis conjugis innocentis.
 post matrimonium tamen de facto bona fide
 contractum, & si impedimentum occultum sit,
 ad matrimonium etiam contrahendum acceden-
 te præsertim justa causa facilius forsan Episcopo
 dispensatio concederetur juxta doctrinã Eman.
 Sz. *v. dispensatio. n. 1.* Laym. *de LL. c. 22. n. 4.* &
 Garc. *de benef. p. 7. c. 2. n. 10.* quòd Episcopus
 possit in jure dubio dispensare, aut declarare.

SECTIO XII. DE IMPOTENTIA.

SUMMARI A.

1. *Impotentia est impedimentum dirimens matri-*
monij.

MAN, PAROCH

Bb

2. Qua

2. *Quanam requirantur, ut impotentia dirimat matrimonium?*
3. *An sterilitas vel senectus sit impedimentum dirimens?*
4. *An valeat matrimonium in articulo mortis contractum cum concubina?*
5. *An & quomodo Hermaphroditus possit contrahere matrimonium.*
6. *Quomodo probetur, an impotentia sit perpetua vel temporalis?*
7. *Quid juris si dissoluto primo impotentia cesset in secundo matrimonio?*
8. *An separari possint, qui scienter impotentes contraxerunt?*
9. *An impotentia superveniens matrimonio rato illud dirimat?*
10. *Solutio textuum contrariorum cum 2. notabilibus*

I Quamvis nuptias non concubitus sed consensus faciat, ut dicitur *L. nuptias ff. de regulis juris*. quia tamen consensus de mutua corporum traditione esse debet, ideo si hæc conditio vel ex naturali indispositione, aut maleficio si-
ve magicâ incantatione sit impossibilis, contractus jure naturæ nullus est, & invalidus, sicut venditio, quæ etiam solo consensu contrahitur nulla censetur, si fiat de re, quæ tradi nequit, aut in commercio hominum non est. Circa istud impedimentum

2. *Queritur I. Quanam requirantur, ut impotentia dirimat matrimonium? R. Tria prin.*

principaliter requiri. I. Ut sit impotentia ad copulam perfectam, quæ per se sit apta ad generationem, sicut propterea Sixtus V. in motu proprio *de eunuchorum matrimonijs* prohibuit, & invalida declaravit matrimonia ab eunuchis utrinque exfectis contrahenda, qui licet possint uti aliquo congressu, destituuntur tamen vero semine.

II. *Requiritur* impotentia perpetua, quæ scilicet nec successu temporis nec modo naturali & licito, nec sine corporis periculo tolli valeat. *text. & DD. in c. fraternitatis. de frigidis & malefic.* Hinc licet contrahentes ob ætatem juvenilem vel infirmitatem aliquot etiam annis ad consummandum matrimonium inhabiles sint, dummodo speretur aliquando cessaturum impedimentum, non debeant ab invicem separari.

III. *Requiritur*, ut impotentia præcesserit matrimonium, & non primum ex infirmitate vel alio casu matrimonio jam contracto, supervenerit, obligatio enim ab initio rectè contracta non dissolvitur, quamvis deveniat ad eum casum, à quo incipere non posset, sicut nec affinitas nec aliud impedimentum matrimonio ex postfacto superveniens id annullare valet.

Queritur II. An sterilitas vel senectus sit impedimentum dirimens matrimonium? R. Licet Felinus *in cap. cum sit. de foro competenti n. 13.* & Iason *volum. I. consil. 115. n. 1.* existiment, non minus sterilitatem, quàm impotentiam dirimere matrimonium, nec esse verè ma-

trimonium, si v. g. fœmina sexagenaria & ad
 generandum inepta illud contrahat, eò quòd fi-
 nis matrimonij, scilicet prolis generatio deficiat;
 atque hinc factum, quod jure antiquo Civili ex
 Lege Julia & Papia prohibitum fuerit contra-
 here matrimonium viris post annum 60. fœ-
 minis autem post 50. Contraria tamen senten-
 tia totius Ecclesiæ usu recepta, tum quod steri-
 les & senes possint uti naturali copulâ per acci-
 dens tantum ineptâ ad generandum; Imò ali-
 quando contra spem generant prolem; tum es-
 tiam quòd matrimonium non tantum propter
 prolem, sed etiam in remedium concupiscentiæ
 permissum sit, esto igitur, propter sterilitatem
 proles obtineri nequeat, adhuc tamen alter fi-
 nis subsistit, quòd sit infirmitatis remedium, &
 humanitatis solatium, ut dicitur *inc. nuptiarum*
caus. 27. q. 1. Unde etiam Justinianus Imp. *in*
L. sancimus. 27. Cod. de nuptijs. sustulit dictam
 legem Juliam, & concessit in quavis ætate ma-
 trimonia contrahere, si tamen aliquis senex mor-
 bis vel ætate ita exhaustus foret, ut nullâ arte me-
 dicâ ad actum conjugalem habilis reddi posset,
 talem incapacem esse matrimonij docent com-
 munitè DD. apud Barb. *in c. 2. de frigid. &*
malef. n. 6.

4 *Quæritur III.* An valeat matrimonium in
 periculo mortis contractum cum concubina ad
 legitimandam prolem prius ex ea susceptam;
 Quòd proles illegitima per subsequens matri-
 monium cum ejus matre contractum legitima
 effi.

efficiatur, certi juris est ex *L. nuper. C. de natural. liberis, § c. tanta. qui filij sint legitimi.* ubi hæc quæstio explicatur, hinc autem tantum controversa est, an valeat matrimonium eo tempore contractum, quo usus ipsius amplius non speratur. Affirmativa tamen sententia concordi DD. calculo recepta est, teste Barb. *in d. c. tanta, n. 8.* & Covart. *de matrim. p. 2. c. 8. §. 2. n. 10.* partim quia infirmus morti propinquus non semper habet impotentiam perpetuam, sed temporalem hic & nunc per accidens à morbo causatam; partim etiam, quia in tali matrimonio bonum proles saltem eo respectu subest, quod proles antea illegitima, & quasi pro non prole habita jam legitimatur, & quo ad omnes effectus juris vera proles efficiatur, imò Ecclesiæ consuetudinem esse ait Laym. *de matrim. p. 4. c. 11. n. 6.* quod morituris interdum suadeatur, ut concubinas, quibus diu adhæserunt, in uxores accipiant, tum ut affectus eorum impudicus saltem ad finem in conjugalem commutetur, tum ut proles legitimetur. &c.

Queritur IV. An hermaphroditus valeat contrahere matrimonium? R. Esse distinguendum, an alterutro sexu, scilicet femineo aut virili magis prævaleat, vel an in utroque æqualis sit, quod ex inspectione corporis à medicis faciendâ judicandum erit.

Priori casu poterit matrimonium contrahere juxta prævalentem sexum, altero autem casu dabitur ipsi electio, juxta quem velit matrimonium

inire, debet tamen coram iudice Ecclesiastico prius jurare, quòd tantum eo sexu, quem elegit, uti velit, nec eundem sive in hoc sive in alio matrimonio mutare, sicut post Sylv. Armil. & Summistas communiter in verbo *Hermaphroditus* tradit Sanch. de Matr. lib. 7. disp. 106.

6 *Quaritur V.* Qualiter probetur an impotentia sit perpetua vel temporalis? R. Hic non attendendū esse, an conjuges ultro confiteantur in iudicio, se esse impotentes, eò quòd mutua cohabitationis pertaxi facile colludere possent, & separationem atque licentiam ad aliud matrimonium transeundi impetrare, sed incumbere officio iudicis Ecclesiastici, ut si veritas aliunde haberi non possit, inspectionem corporis fieri jubeat, in viro quidem per medicos, in femina autem per obstetrices, & honestas matronas. Si igitur post inspectionem appareant signa impotentia, ea vel sunt manifesta, quæ declarant impotentiam perpetuam, vel verisimilia aut dubia, si manifesta signa sint, statim separatio conceditur, esset enim contra naturam permittere copulam imperfectam. Si verisimilia sint signa, & conjuges jam cohabitârunt per aliquod tempus, quod verisimiliter etiam sit sufficiens ad probandam potentiam vel impotentiam, tunc divortium quidem concedi potest, ita tamen ut prius à conjugibus juramentum cum septima propinquorum manu vel vicinorum præstetur, hoc est, ut prius conjugati jurent, se post omnem operam adhibitam non potuisse consummare
matr.

matrimonium, & simul septem ex cognatis (in
istorum defectu septem ex vicinis, vel his in tan-
to numero etiam deficientibus duo saltem testes
bonæ famæ & vitæ) jurent se credere, quod
conjugati verum dicant. Ubi advertendum,
quod conjugum juramentum sit de *veritate*, te-
stium verò de *credulitate*, & idipsum juramen-
tum de *credulitate* etiam medicis ac faminis in-
spicientibus imponi solet. Si denique signa sint
dubia, triennium conceditur conjugibus, intra
quod matrimonij consummationem tentare
possint, eo verò transacto, si nihil effecerint,
tunc præstito prædicto juramento ab invicem
separantur, & matrimonium fuisse nullum de-
claratur, atque ita distinguendo inter signa im-
potentiæ conciliari & explicari poterit *c. 1. cum*
laudabilem. de frigid. & malef. quæ capitula inter
se diversa videntur. Si conjuges discordent alte-
ro affirmante altero negante, quod intra trien-
nium perfecta copula intercesserit, nec ex in-
spectione oculari certum aliquid aut verisimile
appareat, potius viro (cum juramento tamen)
credendum esse quàm mulieri dicitur *in c. penult.*
caus 33. q. 1. & c. 1. de frigid. & malef. Sed
ista principaliter procedunt, si impotentia appa-
reat ex causa naturali, si autem judicetur esse ex
maleficio, sive magica incantatione, quamvis
signa impotentia sint manifesta, nonnunquam
ultra triennium (prius spiritualia media adhi-
bita non censeantur) arbitrio judicis differri
potest separatio, & interim injungitur conjugibus,

bus, ut exorcismis, orationibus, confessionibus, aliisque pijs operibus studeant à Domino Deo sublationem maleficij impetrare, si autem triennium vel tempus à Iudice Ecclesiastico præfixum elapsum sit, nec tamen maleficium cessarit, imposterum conjuges tanquam perpetuò impotentes reputari debebunt, licet etiam ex post facto maleficium fortè per miraculum aut solutionem ipsius maleficij vel per aliud maleficium contrarium aut superstitiones tolli possit, quia tamen miraculum & maleficij solutio non est in potestate conjugum, maleficium autem alio maleficio vel superstitione tollere apud Christianos illicitum est, idèò nihilominus impotentia perpetua censetur. *c. ult. caus. 33. q. 1.*

7 *Queritur VI.* Quòd si post separationem ex causa impotentiae concessam & fortè jam à illud matrimonium contractum, cesset impotentia, an primum matrimonium redintegrandum, & secundum separandum sit? *R.* Si impotentia sublata sit per miraculum vel artem magicam, aut aliam viam præternaturalem, valere primam separationem, & secundum matrimonium, quia impotentia ex se verè facit perpetua, ut habetur, *in d. c. ult.* Si verò impotentia cessaverit modo naturali, per usum secundi matrimonij, ita ut verisimiliter etiam in primo sublata fuisset, dummodo conjuges debitam diligentiam adhibuissent, invalida censetur prima separatio & secundum matrimonium, adeoque primum redintegrandum erit, *tex. & DD. in l. fraternitatis. de frig. & malef.*

Quæ

Queritur VII. An si contrahentes jam ante
matrimonium sciverint suam impotentiam ni-
hilominus deinde possint separationem petere?
Pro negativa adducitur *c. 4. eodem.* Ubi juxta
summarium videtur decidi, quod scienter con-
trahentes cum impotentibus non separentur,
sed ut ibidem ait Pontifex, *quas tanquam ux-
ores habere non possint, habeant ut sorores*, proinde
tales scienter contrahentes cum impedimento
impotentiae videntur sibi invicem copulam re-
mississe, & in effectu non tam ad matrimo-
nium, quam perpetuam vitae societatem & alia
obsequia domestica sese obligasse, sicut putant
Innoc. & Panotm. *eodem c. 4.* Verum longè
probabilius puto cum Henr. Zoefio *codex tit.*
u. s. etiam scienter contrahentes cum impoten-
tia posse ex postfacto ab invicem separari, quia
certum est, tale matrimonium propter impos-
sibilem mutuae corporum traditionis esse invali-
dum, ergo ex eo delponsati ad perpetuam co-
habitationem non tenentur. Sed neque ex
contractu societatis tenebuntur, tum propter
incontinentiae periculum, tum quod societas
etiam in perpetuum contracta dissolvi queat,
si subnascentur rixae & dissensiones, vel alia justa
causa suboriatur, *l. si convenerit. 4. ff. pro socio.*
Porro ad *c. 4. De fig. & maf. R.* Quodd
impotentes contra suam voluntatem & iuviti
separari non debeant, attamen etiam hic ali-
qua limitatio est addenda, quod scilicet ista
voluntaria cohabitatio non aliter permitrenda

fit, quàm si nullum periculum timeatur, ne inter istos cohabitantes actus imperfecti & illiciti exerceantur, ac propterea ex constitutione Sixti V. *de eunuchorum matrim.* prohiberi debent, ne in eodem lecto impotentes condormiant.

Quæritur VIII. an impotentia, quæ supervenit post matrimonium ratum necdum tamen consummatum causet nullitatem matrimonij? Negativa sententia passim inter DD. recepta est, paucis dissentientibus apud Sanch. *lib. 7. disp. 102* Ratio esse potest, quod matrimonium ab initio rectè contractum non dissolvatur, licèt ex postfacto aliquod impedimentum incidat, sicut superius *q. 1.* diximus, sed tale matrimonium fuit ab initio rectè contractum, cum ex supposito tunc nullum adfuerit impedimentum, ergo &c. Et confirmatur *ex c. hi qui. caus. 32. q. 7.* Ubi generaliter deciditur, matrimonium propter supervenientem impotentiam non esse dissolvendum, † Textus, si aliqui videantur contrarij ut *in c. quod proposuisti. ead. q. 7. & c. ex litteris, de frig. & malef.* explicandi sunt de impotentia, cujus causa jam erat ante matrimonium. Duo tamen hic adnotanda sunt. 1. quòd cum matrimonium ratum ex dispensatione papali dissolvi possit, talis impotentia ei superveniens sit justa dispensationis causa 2. quòd in dubio, an impotentia præcesserit matrimonium, vel primum postea supervenerit, præsumendum sit præcessisse, sicut valdè probabiliter docet Panorm. *in c. fraternitatis eod. in 6.*